

Asia: VN/2383/2024

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin uudistamista koskevista asetuseronnoksista

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Asetuseronnoksen 12 §:ssä esitetään, että ammattikorkeakoululain 43 §:n 3 momentissa tarkoitettu perusrahoituksesta 95 prosenttia määräytyisi toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden perusteella ja 5 prosenttia muiden koulutuspolitiikan sekä tutkimus- ja kehittämisspolitiikan tavoitteiden perusteella (strategiaperusteinen rahoitus). Koulutuksen perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi esitetään 75 % ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan perusteella määräytyväksi rahoitusosuudeksi 20 %.

Pidättekö esitettyä rahoitusperusteiden keskinäistä painoarvoa tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 1:

Kyllä ja ei, sillä on hyvä, että TKI-toimintaan kannustetaan rahoitusosuutta lisäämällä, koska ammattikorkeakoulut ovat Suomen alueellisen yritystoiminnan ja elinvoimaisuuden kehittämisessä merkittävässä asemassa. YAMK-tutkintojen lisäämiseen kannustamisella kasvatettaisiin maakuntien osaamispääomaa, mutta tämän osuus rahoituksesta pysyy nyt samana. Olisi lisäksi hyvä harkita YAMK-tutkintojen sijoittamista TKI-rahoitusosuuden sijasta koulutuksen perusteella määräytyvän rahoitusosuuden alle.

2. Koulutuksen rahoitusosuuteen (13 §) esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 2:

Tällä rahoitusosuuden lisäyksellä pyritään saavuttamaan tavoite lisätä korkeakoulutettujen määrää Suomessa, ja kun muutoin pykälä pysyy samana, voidaan mielestämme rahoitusosuus lisätä

asetuksen pykälään 13. - kunhan samalla huomioidaan asetuksen "OKM:n asetus ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä" 1. pykälässä (1§), että koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereissä toisen tutkinnon painotuskerroin pysyy nykyisen kaltaisena.

3. Strategiaperusteisen rahoituksen (14 §) määräytymisperusteita esitetään muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin valtioneuvoston korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita tukeva osuus (ns. ohjelmarahoitus). Jatkossa strategiarahoitus perustuisi korkeakoulun strategiaa ja uudistumista tukevaan osuuteen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 3:

Kannatamme strategiaperusteisen rahoituksen määräytymisperusteiden muuttamista niin, että siitä poistetaan ns. ohjelmarahoitus-osuus.

4. Muuta lausuttavaa valtioneuvoston asetusluonnokseen

-

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen laskentakriteereistä

5. OKM asetuksen 1 §:ssä ja liitteessä esitetään koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereiksi ja niiden painoarvoiksi seuraavia:

- 1. Ammattikorkeakoulussa aloittaneiden uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärä 3 %**
- 2. Ammattikorkeakoulussa suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä 56 %**
- 3. Avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa, erillisinä opintoina, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä 5 %**
- 4. Ammatillisen opettajankoulutuksen opintokokonaisuuden suorittaneiden lukumäärä 2 %**
- 5. Korkeakoulujen välisten yhteistyösopimusten perusteella suoritettujen opintopisteiden määrä 1 %**
- 6. Valtakunnallisen opiskelijapalautekyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %**
- 7. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisten määrä Suomessa vuosi valmistumisen jälkeen 2 %**
- 8. Valtakunnallisen uraseurantakyselyn vastauspisteiden yhteismäärä 3 %**

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 5:

Koulutuksen rahoitusosuuden laskentakriteereissä painoarvo on suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärällä, mikä voi johtaa opiskelijoiden valmistumiseen heikolla osaamisella, samalla kun on painetta siihen, että yhä useampi suomalainen omaa korkeakoulututkinnon. Riski on samankaltainen kuin peruskoulussa nykyisin, missä lukemis- ja laskemistaidoiltaan heikon osaamisen omaavat oppilaat läpäisevät helposti peruskoulun. Samaan aikaan ensikertalaisten aloittaneiden opiskelijoiden painoarvoa lisätään, mikä heikentää jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia. Laatumittareiden painoarvoa (6.-8.) tulisi lisätä ja uusia laatumittareita kehittää sekä koulutuksen vaatimustasoa nostaa. Työelämä tarvitsee osaavia tekijöitä ja tulevaisuuden rakentajia. Mikäli ensikertalaisten opiskelijoiden laskentakriteeri lisätään, tulisi sen painoarvo olla pienempi.

6. Uusien ensikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan uuden laskentakriteerin painoarvo olisi 3 %.

Tämä toteutettaisiin siirtona avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa, maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa, erillisinä opintoina ja erikoistumiskoulutuksessa suoritettuja opintopisteitä koskevasta rahoitustekijästä, jonka painoarvo olisi esityksen mukaan 5 % (nykyisin 8 %).

Uusien esikertaisten opiskelijoiden lukumäärää koskevan laskenta suoritettaisiin viimeisen käytettävissä olevan vuoden (kesäkuun tilanne) toteutuman perusteella.

Pidätkö ehdotusta uudesta rahoitustekijästä tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 6:

Ensikertalaisten laskentakriteerin painoarvo on liian suuri, samalla kun painotetaan valmistuneiden määrää, mitkä yhdessä voivat johtaa helposti opetuksen laadun heikkenemiseen, kun taustalla on lisäksi valtakunnallinen tavoite korkeakoulutettujen määrän nostamisesta. Laatumittareiden ja jatkuvan oppimisen painoarvoa tulisi nostaa, sekä kehittää uusia laatumittareita, jotka pohjautuvat esimerkiksi arvosanajakaumaan. Heikoilla oppimistuloksilla koulutusvastuu siirtyy yhä enemmän työelämälle mikä vähentää siellä tehokkuutta ja tuottavuutta.

7. Ammattikorkeakoulussa kalenterivuonna suoritettujen ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä - rahoitustekijän painoarvon esitetään pysyvän ennallaan. Rahoitustekijän laskentaan esitetään tarkennuksia:

- **Ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoiimiin esitetään muutoksia. Momentin mukaan tutkintojen lukumäärää laskettaessa ammattikorkeakoululain 14 §:ssä tarkoitettussa tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5).**
- **Jos tutkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, toista tutkintoa painotettaisiin lisäksi kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Muut laskennan kertoimet pysyisivät ennallaan.**
- **Teknisenä muutoksena kerroinluokan 1 tutkintoja ei enää jatkossa listattaisi asetuksen liitteessä vaan ryhmään C (kerroin 1) sisältyisivät kaikki sellaiset tutkinnot, jotka eivät sisälly A (kerroin 3) tai B (kerroin 1,75). Muutos ei vaikuttaisi korkeakoulujen välisiin rahoitussuhteisiin, mutta sillä**

vältettäisiin tarpeeton asetusmuutos sopimuskauden aikana, mikäli käyttöön otetaan uusi tutkintonimike, joka ei sijoitu ryhmiin A tai B.

- **Artenomi (AMK) -tutkinto nostettaisiin samaan kerroinluokkaan 1,75 muotoilija (AMK) -tutkinnon kanssa. Muihin kerroinluokkiin ei esitetä muutoksia.**

Pidättekö ehdotusta tavoiteaikakertoimen nostamisesta (1,8) tarkoituksenmukaisena?

Ei

Pidättekö ehdotusta toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen pienentämisestä (0,5) tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 7:

Rahoitusmalli kannustaa ammattikorkeakouluja tukemaan opiskelijoiden tavoiteajassa valmistumista, ja näemme, että nykyinen kerroin on riittävä. AMK:t voivat osittain kannustaa määräajassa valmistumiseen, mutta osittain tilanne johtuu opiskelijoista ja heidän tilanteestaan, kuten toimeentulosta. Mikäli opiskelijoiden on käytävä työnhella työssä, voi se pidentää opiskeluaikaa.

Vastaavasti emme kannata toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen pienentämistä nykyisestä 0,7 prosentista 0,5 prosenttiin. Olemme ottaneet tähän kantaa jo aiemmin OHRA-työryhmän työskentelyn aikana yhdessä Metsäkoulutus ry:n kanssa. Me metsäalalla näemme, että alallemme vaihtavat ja metsätalouden tutkintoa suorittamaan tulevat jo toisen tutkinnon omaavat henkilöt, ovat motivoituneita opiskelijoita, joiden osuus nykyisestä opiskelijamäärästä on merkittävä, noin kolmannes. Jatkuvasta oppimisesta on puhuttu paljon ja siihen tulee olla hyviä kannustumia. Osaamisen uudistamisesta ja sen lisäämisestä on hyötyä työelämälle.

8. Rahoituslaskennassa avoimen opintopisteistä huomioitaisiin vain ne, joiden tekijällä suomalainen henkilötunnus.

Rajaus edellyttää tiedonkeruumuutoksia ja se tulisi voimaan v. 2024 suoritetuista opintopisteistä alkaen.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 8:

-

9. OKM asetuksen 2 §:ssä ja sen liitteessä esitetään tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoitusosuuden laskentakriteerien tekijöiksi ja painoarvoiksi:

- 1. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolinen rahoitus 12 %**
- 2. Suoritettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen lukumäärä 6 %**

3. Julkaisujen, julkisen taiteellisen ja taideteollisen tuotannon, audiovisuaalisten aineistojen sekä tieto- ja viestintäteknisten ohjelmien lukumäärä 2 %

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 9:

Suoritettujen YAMK-tutkintojen olisi hyvä sisältyä TKI-rahoitusosuuden sijasta koulutuksen rahoitusosuuteen.

10. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvoa ehdotetaan nostettavaksi 12 %:iin (nykyisin 11 %).

AMK-profiloitumisrahoitus (10 miljoonaa euroa) siirrettäisiin osaksi laskennallista rahoitusta, mistä johtuen TKI-rahoitustoiminnan osuutta tulee nostaa. Nosto toteutettaisiin laskemalla työllistymistä 1 vuosi valmistumisen jälkeen koskevan laskentakriteerin prosenttiosuutta 2 %:iin (nykyisin 3 %).

Pidättekö ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin painoarvon nostamista tarkoituksenmukaisena?

Ei

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 10:

Työllistymisen painoarvo on yksi harvoista laatua kuvaavista mittareista nykyisin, joten sen painoarvoa ei kannata entuudestaan pienentää. Olemme jo aiemmissa kohdissa ottaneet kantaa siihen, että nykyisillä ja esitetyillä laskentakriteereillä on suurehko riski lisätä valmistuneiden määrää laadun kustannuksella. Kun heikkojen osajien osuus valmistuneista nousee, lisää se haastetta sekä kustannuksia työelämälle. Kansainvälisessä vertailussa korkeakoulututkinnon suorittaneiden nousut osuus väestöstä voi näyttää hyvältä, mutta sillä tulisi olla myös laadullista katetta. TKI-rahoitustoiminnan laskentakriteerin osuutta voidaan puolestamme nostaa, mutta se tulisi tehdä muita kuin laadun tai jatkuvan oppimisen laskentakriteerien painoarvoja pienentämällä.

11. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ulkopuolista rahoitusta koskevan laskentakriteerin laskentaan esitetään muutoksia. Ulkopuolisesta rahoituksesta painotettaisiin kertoimella 1,3 niitä rahoituksia, jotka on ilmoitettu seuraavissa opetus- ja kulttuuriministeriön tutkimusrahoitusta koskevan tiedonkeruun luokissa:

- 1. suoraan Euroopan unionilta tuleva puiteohjelmärahoitus tai muu laadullisesti kilpailtu EU-rahoitus;**
- 2. muu EU-rahoitus;**
- 3. ulkomaiset rahastot ja säätiöt;**
- 4. kansainväliset järjestöt;**
- 5. muu ulkomainen rahoitus;**
- 6. kotimaiset yritykset;**

7. ulkomaiset yritykset.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 11:

-

12. Julkaisutiedonkeruun luokkien laskentaan rahoituksessa ehdotetaan muutoksia. Luokkiin E1-E3, F ja I kuuluvien julkaisujen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 0,4. Luokat E1-E3, F ja I ovat:

- yleistajuiset artikkelit lehdessä tai kokoomateoksessa sekä yleistajuiset blogikirjoitukset (E1);
- yleistajuiset monografiat sekä vertaisarvioimattomat tieteelliset erillisteokset (E2);
- yleistajuiset toimitustyöt (E3);
- julkinen taiteellinen ja taideteollinen toiminta (F);
- audiovisuaaliset aineistot ja tieto- ja viestintätekniset ohjelmat (I).

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 12:

-

13. Korkeakoulujen vuosien 2025 ja 2026 rahoituksen laskentaan esitetään sisällytettäväksi muutosrajoitin.

Korkeakoulun rahoitus, joka ei sisällä strategiaperusteista rahoitusosuutta voisi vähentyä yhteensä enintään 3 prosenttia verrattuna edellisen vuoden rahoituksen tasoon, joka on suhteutettu rahoitusvuonna käytettävissä olevaan laskennalliseen rahoitukseen. Rajauksen laskennasta aiheutuva mahdollinen alijäämä jaettaisiin korkeakoulusektoreittain korkeakoulujen kesken niiden rahoituksen suhteessa. Vastaava rajoitin oli voimassa vuosina 2021-2022.

Pidättekö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 13:

-

Muuta lausuttavaa ehdotuksesta

14. Arvionne ehdotuskokonaisuuden vaikutuksista korkeakouluille, korkeakoulujärjestelmälle ja yhteiskunnalle

METO - Metsäalan Asiantuntijat ry on havainnut, että alanvaihtajilla on hyvä opiskelumotivaatio metsätalousinsinöörin (AMK) tutkintoon, ja lisäksi heidän osuutensa nykyisistä opiskelijoista on oppilaitoksesta riippuen jopa kolmannes. Ala tarvitsee osaavia toimijoita, ja koulujen riittävä rahoitus heidän kouluttamiseensa tulee varmistaa. Tämän vuoksi olemme jo aiemmin olleet osallisina OHRA-työryhmälle annetussa kannanotossa, sekä tämän lausunnon eri kohdissa esittäneet, että laskentakriteerien painoarvoa sekä kertoimia jatkuvan oppimisen osalta ei tule heikentää, eikä esimerkiksi toisen tutkinnon suorittavien painotuskerrointa pienentää. Lisäksi nykyisten koulutuksen laatua kuvaavien laskentakriteerien painoarvoa ei tulisi pienentää, kuten opiskelijapalautteen ja työllistymisen, vaan sen sijaan näiden kriteerien lisäksi tulisi pohtia uusien laatua kuvaavien laskentakriteerien kehittämistä. Nyt rahoitus painottaa jo tutkintomääriä laskentakriteereissä, minkä lisäksi uusi laskentakriteeri ensikertalaisten hakijoiden osuudesta todennäköisesti lisää haasteita koulutuksen laadun suhteen, mikä puolestaan siirtäisi opetusvastuuta ja -painetta edelleen työpaikoille. Metsäala tarvitsee osaavia ja alaa kehittäviä toimijoita, minkä vuoksi näemme, että erilaisia jatkuvan oppimisen väyliä, millä tuetaan pitkän työuran aikaista uuden oppimista, tulisi edelleen kehittää. Mikäli aikuiskoulutustuki poistetaan, tulisi olla muita taloudellisia kannusteita työuran aikaiseen uuden opiskeluun.

15. Mahdolliset muut huomiot ehdotuskokonaisuudesta tai asetusluonnoksista

-

Muuta lausuttavaa työryhmän ehdotuksista

16. Työryhmä teki myös ehdotuksia, joita ei säädetä asetuksilla. Näitä olivat mm.:

- **Yliopisto- ja ammattikorkeakoululait mahdollistavat sen, että OKM voi myöntää korkeakouluille myös tuloksellisuusrahoitusta korkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella. Työryhmä ehdotti, että laskennallisen rahoitusmallin ulkopuolella otettaisiin käyttöön korkeakoulujen kesken kohdennettava erillinen kannustepalkkio vaikeammin mitattavien toimien kohdalle (esimerkiksi työ- ja opiskeluhuvinvointi, johtaminen, sidosryhmäyhteistyö). Kannustepalkkiota ei välttämättä kohdennettaisi joka vuosi. Tarkasteltavat teemat voisivat myös vaihdella vuosittain.**
- **Työryhmä katsoi, että tarvitaan syvällisempää tarkastelua isoista järjestelmätason muutostarpeista, sitä tukevista rahoitus- ja ohjauskäytänteisistä sekä tarvetta uudistamisen tutkimukselliseen tukeen. Tutkimus- ja arviointitietoa hyödyntävä valmistelu tulisi käynnistää mahdollisimman pian.**

Mahdolliset huomiot työryhmän esittämistä muista ehdotuksista:

-

Eklund Tiina
METO - Metsäalan Asiantuntijat ry